

Reformirani § 153. zakona o osebnih davkih.

Spisal dr. Karl Šavnik, c. kr. višji finančni svetnik.

V §-u 153. določa zakon o osebnih davkih meje dohodninske dolžnosti napram inozemstvu.¹⁾ Pri finančni upravi že dolgo ni bil posebno priljubljen, in značilno je, da med redke določbe zakona, ki so bile od vsega početka na programu zadnje, z novelo od 24. jan. 1914, drž. zak. št. 14, zaključene reforme, spada ravno § 153. ali, kakor ga nazivlje praksa: mednarodni §. Še več: dočim so se v drugih točkah že vladne predloge²⁾ prav bistveno razlikovale druga od druge, ohranil je novi § 153. v vseh treh načrtih svojo prvotno obliko tako dobro kot neizpremenjeno in bil v nji, z malo izjemo, končno tudi sprejet. Boljšega priporočila reformirani določbi torej zgodovina njenega postanka skorej ne more dati, četudi je treba pristaviti, da je zadela na hudo opozicijo gosposke zbornice, katera jo je s svojim prvim sklepom kratkomalo odklonila. Še-le ta odpor je v večji meri vzbudil tudi pozornost poslanske zbornice. Ta se je pa popolnoma pridružila vladi in pripomogla s tem, da je finančna uprava končno vendarle dosegla skoro na celi črti svoj smoter.

Motivi so pojasnjeni n. pr. v vladni predlogi št. 542, XXI. sez., stran 25, in se dajo na kratko označiti s tendenco, da treba odpraviti nekatere nedostatke, pred vsem pa zblížati zakon z

¹⁾ Splošne strani tega teoretično velezanimivega vprašanja se tu ne morem dotakniti. Kdor se želi natančneje poučiti, naj pregleda n. pr. Aleksander Garella „Il diritto internazionale tributario“, Turin 1899, Dr. Gustav Lippert „Das internationale Finanzrecht“, Trst-Dunaj-Lipsko 1912, Gabrijel Salvioli „Le doppie imposte in diritto internazionale“, Neapolj, 1914. Da ima stvar tudi svoj praktični pomen — in sicer tem večji, čim živahnejši postajajo gospodarski odnošaji med posameznimi državami — razvidi tudi nepravnik iz naslednjega, prav vsakdanjega primera: Lah kupi in poseka na Kranjskem gozd, spravi les najprej v svojo centralo v Milanu in ga proda slednjič v Egiptu, kjer je ležalo blago tudi nekaj časa v skladiščih. K dobičku so prispevali vsak po svoje najrazličnejši faktorji: zemlja na Kranjskem — vodstvo v Milanu — shramba v Egiptu i. t. d., ki so raztreseni po treh teritorijih. Kateremu naj pripade davek od dobička?

²⁾ Priloge stenogr. zap. posl. zbornice št. 739, XIX. sez.; št. 339, XX. sez.; št. 542, XXI. sez.

našim pogodbenim davčnim pravom. To temelji na novejših in brez dvoma racijonalnejših načelih, nego zakon iz leta 1896, in ima zlasti prednost enotnosti, katero je v zakonih posameznih držav bridko pogrešal še vsak, komur se je bilo pečati z mednarodnim davčnim pravom. Mnogoličnost, da ne rečem državičarstvo — če smem tako prevesti »Kleinstaaterei« — ki vlada na tem polju, je delala od nekdaj davkoplachevalcem in oblastvom največje preglavice. Da ne pretiram, prepriča se lahko bralec, če pogleda n. pr. naš § 153., bavarski dohodninski zakon od 14. avg. 1910 in dohodninski zakon za vojvodino Koburško od 2. dec. 1908. Tudi če ima izurjeno oko, bo moral brati in primerjati dvakrat, trikrat, predno bo spoznal vsaj temeljne razlike, kaj še le podrobne, katerih kar mrgoli.

Vzlic vsi že obstoječi pestrosti nam pa prinese vsak novi dohodninski zakon in vsaka reforma najmanj eno novo noto v materijo, in ravno tako opravičenih pritožb prizadetih, kakor nepotrebnih konfliktov med različnimi finančnimi upravami bi ne bilo konca, da bi ne imeli Nemci med sabo svojega »Reichsdoppelbesteuerungsgesetz«, mi pa t. zv. »pogodb zaradi zadržanitve dvojnega obdačenja«. Dasi je zadostila samo elementarni potrebi, gre vendar avstrijski finančni upravi zasluga, da je ona dala prvo inicijativo k tem pogodbam, ki tvorijo danes teritorialno in stvarno že precej razvit sistem omenjenega »pogodbenega davčnega prava.«

Že iz tega pa sledi, da reforma nikakor nima tistega pomena, ki bi ji ga človek pripisoval na prvi pogled, primerjajoč staro in novo besedilo. Navidezno takorekoč ni obležal kamen na kamnu, de facto ostane seveda pri starem, kolikor je postopati mesto po zakonu baš po pogodbenem pravu. In ker to obsega naše razmerje z Bavarsko, Badensko, Hesensko, Liechtensteinsko, Prusko, Saksonsko (kraljevino), Württemberško in deloma tudi³⁾ z Ogrsko, Bosno in Hercegovino, torej z večino tistih držav, s katerimi so naši davčni stiki najožji, je jasno, da je prememba § 153. le relativne važnosti, to je, uplivala bo, četudi

³⁾ Natančnejša data so navedena v členu 1, V, izvrš. predpisa, drž. zak. št. 62 ex 14 in v členu 12 izvrš. predpisa, drž. zak. št. 64 ex 14. Kjer je v naslednjem citiran izvrš. predpis brez pripombe, je naveden prvi (drž. zak. št. 62 ex 14.).

ne izključno⁴⁾, vendar v prvi vrsti le na obdačbo v razmerju s tistimi državami, s katerimi ali sploh nimamo pogodb, ali s katerimi je rešeno vprašanje pogodbenim potom le nepopolno. Ker pa spada med zadnje tudi Ogrska s Hrvatsko in Slavonijo — isto velja tudi o Bosni in Hercegovini — morebiti ravno za slovenskega pravnika ni brez interesa, da si razliko med novim in starim § 153. bližje ogledamo.

* * *

I. V bistvu neizpremenjeno je ostalo načelo, da so dohodki iz gotovih virov brezpogojno, t. j. brez ozira na državljanstvo in domovališče ali bivanje prejemnika podvrženi dohodnini. Te vrste dohodki so taksativno navedeni v § 153. št. 2, (prej št. 2, *lit. b*) in obsegajo prejemke iz tuzemskih zemljišč, poslopij, obrtnih podjetij v najširšem pomenu besede, hipotek in drugega premoženja, ki je po pravnih predpisih (fidejkomis, sodni ukaz i. dr.) vezano na tuzemstvo, dalje javne⁵⁾ plače in pokojnine. Novela je pridejala še tantieme, katere izplačujejo upravnim svetnikom avstrijske delniške družbe ali komanditne delniške družbe, in rešila na ta način zakonitim potom vprašanje, s katerim se je ob velikem zanimanju prizadetih krogov svoj čas večkrat bavilo tudi upravno sodišče.

Važno je, da je med te »teritorijalno vezane« ali — kakor jih večinoma naziva praksa — »pridržane« dohodke, šteti tudi prejemke, katere dobivajo udeleženci tuzemskih industrijalnih, obrtnih in trgovskih podjetij in da je udeležencem smatrati ne samo lastnika in solastnika (javnega družabnika v zmislu trgovskega zakona), marveč tudi komanditista, tihega družabnika in člane družb z omejeno zavezo.⁶⁾ Tudi samo kapitalistična udeležba je tedaj redno »causa contribuendi« v zmislu te določbe in izgubi

⁴⁾ Prim. opombo 17.

⁵⁾ Beseda ni točna; rabim jo pa zaradi tega, da ne obtežim spisa po nepotrebnem z detajli: o „javnih plačah in pokojninah“ mi bo še večkrat govoriti, pojem je pa zdaj malo širši, zdaj malo ožji, tako da je za praktično uporabo vedno treba pogledati besedilo zakona ali pogodbe; v § 153. št. 2 so navedeni „službeni prejemki in pokojnine iz tuzemskih državnih, dvornih, deželnih, okrajnih ali občinskih blagajnic“.

⁶⁾ prim. razs. upr. sod. Budw. št. 1727/f ex 03, 5562/f ex 07, 8573/f ex 11 i. drg., dalje člen 1, IV, št. 4, *lit. b* izv. prepisa.

vsled izrecne določbe zakona (§ 153. št. 2, zadnji odst.) to lastnost le tedaj, kadar se opira na delnice, deležnice in slične vrednostne papirje. Vse to in kar bi se še dalo povedati detajlov, katere pa tu lahko preskočimo, ni nič novega. Le v sistemu § 153. so dobili sem spadajoči predpisi bistveno drug značaj, bili so prej pravo tujcev *αατ' έζοχόν* — danes pride lahko tudi avstrijski državljani v položaj, da se bo skliceval nanje. O tem pa bo lažje govoriti v zadnjem poglavju (III).

Vsi dohodki te vrste zapadejo torej v vsakem slučaju dohodnini. Če so pa jedini obdačbeni naslov, in ne konkurira niti domovališče niti bivanje v zmyslu naslednjih odstavkov (II in III), je tudi le od njih plačati davek; vsi drugi ostanejo neobdavčeni, bodisi tudi, da so avstrijskega izvora in da je prejemnik Avstrijec.

II. Kolikor ni bila dana davčna dolžnost ex titulo »pridržanih« dohodkov, obdačili smo tujce po prejšnji določbi (§ 153. št. 2 *lit. a*) le tedaj, če so imeli pri nas svoje domovališče ali če so bivali v tuzemstvu delj kot eno leto ali zaradi pridobitka. Tudi novela temelji na tem načelu razmaknila je pa v najvažnejših slučajih objektivni obseg davčne dolžnosti. Treba je pa ločiti:

A) Tujec, ki ima pri nas domovališče ali biva tu več kot eno leto.

Dosedaj je bil v teh dveh slučajih zavezan dohodnini le s tuzemskimi in tistimi inozemskimi dohodki, ki jih je prejemal (»bezogen«) v tuzemstvo in katerih niso že v inozemstvu pritegnili k »dohodnini⁷⁾ ali njej jednakovrstnemu davku«.

Bralec naj si pred vsem zapomni besedo »prejemal«. Finančna uprava jo je hotela tolmačiti v najširšem zmyslu, namreč tako, da bi bilo za »prejete« smatrati tudi tiste inozemske dohodke, ki niso prekoračili naše meje, s katerimi je pa pri nas bivajoči tujec kakorkoli si bodi iz tuzemstva ven disponiral, n. pr. z Dunaja nakazal kupone v Parizu deponiranih papirjev svojemu upniku v Hamburgu. Upravno sodišče je pa prekrizalo

7) Zakon ima v mislih pravo dohodnino v zmyslu teorije, t. j. davek, ki zadene ves čisti dohodek v osebi prejemnika, prim. razs. upr. sod. Budw. št. 4996/f ex 1906 i. dr., dalje člen 1, IV, št. 1, *lit. c*.

ta račun in zahtevalo, da morajo priti dohodki v »gospodarsko relacijo« s tuzemstvom.⁸⁾ Novela pa določa:

1. Obdačiti je načeloma vse dohodke kateregasibodi izvora in neglede na to, ali jih upravičenec »prejema« v tuzemstvo ali ne.⁹⁾

2. Izvzeti so samo dohodki iz inozemskih zemljišč, poslopij, stalnih obrtov ter službeni prejemki in pokojnine, katere izplačujejo tuje državne blagajne,¹⁰⁾ toda le pogojno, ker mora prizadeti dokazati,

a) da so ti dohodki že v državi, iz katere se stekajo, podvrženi pravi dohodnini,

b) da ta država, kar se tiče navedenih panog dohodkov avstrijske provenijence, postopa po načelih reciprocitete.

Prememba je očitna in radikalna, da radikalnejša skoro ne more biti. Davčna oblast poseže sedaj lahko po vseh, posebno tudi po tistih dohodkih, ki v resnici ali po fasiji ostanèjo v inozemstvu, ne da bi se ji bilo bati, da zadene ob besedo »prejemal«.

Bistveno se je dalje zožil krog tistih dohodkov, za katere lahko zahteva tujec oproščenje, češ, da so obdačeni že v inozemstvu. Po stari določbi bili so pod tem pogojem oproščeni dohodki vsake vrste, pred vsem tudi prejemki iz mobilnega premoženja — novi § 153. pripušča to izjemo, kakor razvidno, le v zelo omejenem obsegu in izključuje baš najvažnejšo panogo: glavniške dohodke.

⁸⁾ Prim. razs. upr. sod. Budw. št. 336/f in 401/f ex 1901.

⁹⁾ Člen 1, IV, št. 1 izv. predpisa.

¹⁰⁾ Človek bi pričakoval, da navede tu zakon vse tiste panoge dohodkov, ki so, izvirajoč iz tuzemstva, »pridržani« tuzemskemu obdačenju (prim. zgoraj pod l.). Temu pa ni tako, pogrešamo hipoteke, fidejkomise in drugo varno glavniško imovino, tantijeme, dalje vse javne kase od deželnih doli; tudi pojem »stalne obrti« („stehendes Gewerbe“) je ožji, kot obrtno podjetje v zmislu § 153. št. 2, in označuje po pogodbenem pravu, iz katerega je prevzet, le tista podjetja, ki imajo stalno obratovališče; pogrešamo slednjič, da niso navedeni tudi vdeleženci (komanditisti, tihi družabniki itd.). Teoretično konsekventno to nesoglasje prav gotovo ni: Kar si pridržim sam, da je obdačim brezpogojno, če izvira iz moje dežele, naj oprostim vsaj pogojno, če pride od drugod k meni! Tudi praktično utegne ta razlika v posameznih slučajih povzročiti sitnosti, ker bo kršena reciprociteta — jedini dobiček je ta, da se zakon vjema s pogodbami, kar je pa ravno tu samo formalnega pomena; večje materialne korist bo še le takrat, ko se bodo vsi dohodninski zakoni približno krili s pogodbenim pravom.

Finančna uprava pa je zboljšala svoje stališče tudi v tem oziru, da je reciprociteta že po besedilu zakona pogoj ravno omenjene izjemne oprostitve. Če je n. pr. tujec pripadnik države, ki obdači avstrijske dohodke ne glede na to, ali so zadeti že pri nas, se ne bo mogel več upirati obdačenju dohodkov, ki jih dobiva iz domačije. Dosedaj bi bilo to šlo toliko časa, dokler ni izdala naša finančna uprava posebne retorzijske naredbe po § 285. zak. o osebnih davkih.

Položaj tujcev, ki niso podaniki zgoraj navedenih nemških pogodbenih držav,¹¹⁾ se je torej brezdvomno poslabšal. Vendar stvari ni pretirati, in sicer zaradi tega ne, ker je zakon omejen po pogodbenem pravu deloma tudi na korist pripadnikov tistih držav, ki še nimajo prave dohodnine. V zmislu dotičnih določb so nekatere vrste dohodkov ne glede na klavzule zakona v vsakem slučaju izvzete od tukajšnjega obdačenja, namreč

α) plače in pokojnine, katere izplačujejo ogrske (bosensko-hercegovske) javne¹²⁾ kase, od drugih dohodkov ogrskega (bosensko-hercegovskega) izvora pa tisti, katere dobivajo v Avstriji nameščeni oficirji, dvorni in skupni civilni funkcionarji, ki so ogrski (bosensko-hercegovski) državljani¹³⁾;

β) zgoraj pod 2.) navedeni dohodki iz inozemskih zemljišč, poslopij, stalnih obrti in javnih kas,¹⁴⁾ ako se stekajo iz nemških pogodbenih držav. Dočim namreč dotične pogodbe veljajo praviloma le za pripadnike pogodnic, n. pr. prusko-avstrijska pogodba le za pruske in avstrijske državljane, učinkujejo — kar se tiče napominanih dohodkov — absolutno, to se pravi: dohodki n. pr. iz pruskih zemljišč so pri nas tudi takrat dohodnine prosti, kadar je pri nas živeči lastnik Oger, Lah, skratka katerisibodi državljan.

Preko te meje pa utegne že zožitev kroga pogojno oproščenih dohodkov spraviti mašikaterega tujca pod § 153., ki je bil dosedaj pri nas popolnoma ali vsaj deloma prost. V detajl

11) Na posebno razmerje z Lichtensteinsko se niti tu niti v naslednjem ne oziram.

12) Prim. opazko 5.

13) Prim. član 1, V izv. predpisa.

14) Prim. opazko 5.

zasledovati pa tega vprašanja v odkazanem prostoru ne morem — preveč je razlik med posameznimi zakoni — in tudi ni potreba. Vsa ta pogojna izjema ima namreč — kakor razvidno iz zgoraj pod II. A) št. 2, a) navedene določbe — samo pomen za dohodke iz dežel, ki poznajo pravo dohodnino in katere lahko imenujemo po nemškem vzgledu dohodninske države (Einkommensteuerstaaten). S pretežno večino teh in ravno z najvažnejšimi¹⁵⁾ imamo pa itak večkrat omenjene pogodbe. Dodam naj k ti točki (pogojna izjema tujih dohodkov) le še splošno opazko, da bi, pusteč stvar pri starem, najbrž ne bili mnogo izgubili, prihranili si pa eno in drugo zamotano davčno pravdo, ki bo sedaj vsekakor neizogibna. Vendar do večjega števila takih slučajev po dosedanjih skušnjah ne bo prišlo. Vrhu tega bo mogla finančna uprava s pomočjo reformiranega §-a 285, ki ji daje precej večje polnomočje, marsikaj urediti administrativno, kar dosedaj ni šlo.

Neprimerno važnejše je pa, da smo se znebili določbe, po kateri so bili davku podvrženi le tisti inozemski dohodki, katere je tujec »prejemal« v tuzemstvo. Novela je v tem oziru samo sledila načelu, ki je bilo drugodi že davno spoznano za jedino pravo, in do gotove meje z vso pravico. Čitatelj blagovoli si samo poklicati v spomin, na kar sem ga opozoril zgoraj, ko je prvikrat zapisana beseda »prejemal«. Ni treba, da bi bil strokovnjak, pa vendar takoj spozna, da so mogli tujci staro določbo po judikaturi upravnega sodišča prav dobro izkoriščati. Odprta so jim bila vedno vratica, skozi katera je marsikdo odnesel dober del svojih dohodkov, ker je bilo davčni oblasti navadno le težko dokazati, da so prišli dohodki »v relacijo s tuzemstvom« v zmislu judikature. Kolikor so se prizadeti na ta način ognili dvojnemu obdačenju, če tudi le v širšem pomenu¹⁶⁾ — jim seveda tega »in fraudem legis« noben pameten človek ne bo preveč zameril. Stvar je pa šla dalje in sicer tako daleč, da so nekatera večja

¹⁵⁾ Od jeseni 1913 se jim je pridružila pač tudi Severnoameriška Unija; Amerikancev pri nas je malo, za naše izseljence pa stvar že zaradi tega ne more imeti posebnega interesa, ker se začne tam davčna dolžnost šele pri ca 15.000 K.

¹⁶⁾ Namreč obdačenju po pravi dohodnini pri nas in po donosnih ali specialnih dohodnih davkih drugodi, prim. nasl. odstavke.

premoženja ostala sploh — pri nas in drugodi — neobdačena.¹⁷⁾ Da se je to zabranilo, je popolnoma v redu. V poštev pa pride nekaj drugega, namreč pojem domovališča.

Judikatura upravnega sodišča je bila baš v tem oziru za finančno upravo skrajno ugodna: zadostovalo je stalno stanovanje — lastno ali najeto — ki se je perijodično, četudi le za kratek čas dejanski uporabljalo.¹⁸⁾ Ali naj torej Angleža, ki si najame v Meranu za več let stanovanje in pride vsako leto v marcu tje — slučaj, ki se je v resnici prigodil — obdačimo sedaj res od vseh dohodkov? Ali naj se zgodi isto z ogrskim aristokratom, ki ima na Dunaju svojo palačo in pride sem le k dvornim slavnostim in dirkam? Pogojna izjema že v inozemstvu obdačenih dohodkov jima ne pomaga manj kot nič, ker dosedaj niti Angleška niti Ogrska ne pozna prave dohodnine — dočim se je po stari določbi rešila v praksi stvar prav pametno navadno tako, da se je vzelo za »prejete« dohodke prilično vrednost vidnih izdatkov za hrano, stanovanje, zabavo i. t. d., da je torej prišlo do primerne ceno po višini tuzemskega potroška v zmislu §-a 214. zak. o oseb. davkih.

Ta perspektiva je v prvi vrsti vzbudila nervoznost gosposke zbornice in tudi zastopnikov tujskega prometa. Čeravno se je stvar v prizadetih krogih močno pretiravala, vendar ni dvoma, da bi mogle nove določbe — prakticirane v zmislu dosedanjega pojma »bivališča« — v posameznih slučajih učinkovati kakor nekaka osebna prohibitivna carina, torej v smeri, ki je iz narodno-gospodarskih in deloma tudi — prizadeti so v prvi vrsti Ogrji — v političnem oziru ni odobravati.

Finančno ministrstvo zasluži zato brezuvetno priznanje, da je sprejelo v izvršilni predpis član 1. IV, št. 1, *lit. a* naslednjo

17) Nočem mučiti bralca podrobneje še s tem, danes obsoletnim vprašanjem. Pripomniti pa moram, da je bila judikatura za finančno upravo neugodna še v drugi točki, ki more tu priti v poštev. Upravno sodišče je namreč pogostem izreklo, da večkrat omenjene pogodbe veljajo le v mejah zakona (razs. Budw. št. 2295/f ex 04, 5739/f ex 07 i. drg.). Pri nas bivajoč Prus n. pr., katerega je domovinska davčna oblast po pogodbi morala pustiti v miru in je imel svoj denar v ogrski banki, se je uspešno lahko branil z izgovorom, da obresti ne „prejema“ sem. Ta izgovor je po novi določbi nemogoč, in v tem oziru bodo čutili reformo tudi pripadniki pogodbenih držav.

18) Razs. uprav. sod. Budw. 3121/f ex 04, 3289/f ex 05, 5340/f ex 07 i. t. d.

določbo: »Vsakdo ima lahko več bivališč, zlasti eno v tuzemstvu, drugo v inozemstvu. Če ima pa inozemec, oziroma Oger ali bosenski ali hercegovski deželan v tuzemstvu stalno stanovanje, katero sicer redno uporablja, toda vsakokrat le mimogrede, v svrhu zdravljenja, da se odpočije ali zaradi zabave — iz tega še ni sklepati, da si je v tuzemstvu hotel izbrati domovališče«. Angležu, o katerem smo govorili prej, ogrskemu magnatu, ki se mudi le ob posebnih prilikah v svoji dunajski palači i. t. d., se torej ne bo bati nobenih večjih sitnosti, nego prej — nasprotno, vozila jo bosta celo boljše, ker bo obdačenje iz naslova domovališča sploh nemogoče in bosta torej dohodnine popolnoma oproščena, kolikor nimata morebiti takozvanih »pridržanih dohodkov« (primeri zgoraj pod !).

S tem je odbita novi določbi najnevarnejša ost — ostanejo pa še vedno tisti slučajji, ko tujec ne prebiva v svojem tukajšnjem stanovanju samo »mimogrede«. Znana stvar je, da ravno mnogo ogrskih državljanov živi prilično od jeseni do poletja na Dunaju, potem pa na svojih ogrskih posestvih. Kaj bo s temi, da o tistih niti ne govorim, ki bivajo trajno pri nas in žive od svojega ogrskega premoženja?

Tem je že princip »jednakovrstnosti davka« za — nihče ne ve — koliko časa na potu.¹⁹⁾ Da je ta načelna zahteva §-a 153. teoretično popolnoma utemeljena, ni dvoma.

Prava dohodnina se po svoji strukturi tako zelo razlikuje od t. zv. donosnih in špecialnih dohodninskih davkov, da ne vem, kako bi pogledali pri III. rigorozu tistega, ki bi trdil, da je »ceteris paribus« vseeno, če plačam 100 K iz naslova avstrijske dohodnine in pridobnine ali pa iz naslova ogrske pridobnine in t. zv. dohodninske doklade, ki ima od prave dohodnine samo ime. Praktično življenje sodi drugače in vpraša le: »Ali imam isti dohodek sploh dvakrat obdačiti in kako visoko? Hekuba mi pa je, ali se to zgodi po enem ali drugem davčnem sistemu. Če že ne morem biti obdavčen tam, kjer je treba plačati manj, kar je zame jedino merodajno, skrbite vsaj za to, da mi »cis« in »trans« ne bo hoditi na davkarijo!»

¹⁹⁾ Že sankcionirani ogrski dohodninski zakon od 11. aprila 1909 se je za nedoločen čas suspendiral.

Želeti bi bilo, da se najde med tema navidezno nepremostnima stališčema vendarle kaka brv — vsaj, kolikor pride vpoštev Ogrska. Ni vselej lahko reči, koliko so taka »sub specie« višjih interesov navsezadnje le malenkostna vprašanja vzrok ali posledica dejstva, da so odnošaji med Ogrsko in Avstrijo tako kočljiva točka. Gotovo je pa, da so podobni tistim malim zbadljajem, ki jih ni omalovaževati niti v zasebnem, niti v javnem življenju, nič manj pa, da se jih z malo dobre volje in brez doktrinarstva vsaj v glavnih točkah dá brez težave spraviti iz sveta. Pot, četudi le bolj kolovoz, katerega bi bilo treba malo popraviti, nam kaže dosedanja praksa.

B) Tujec, ki biva pri nas zaradi pridobitka, a manj kot eno leto in ne da bi imel tu svoje domovališče.

Slučaj je praktičen n. pr. pri tujcih, ki pridejo k nam nakupovat les, živino i. t. d., ne da bi imeli tu stalno obratovališče. Po starem je bilo presojati ta slučaj kakor več kot enoletno bivanje. Tudi vladne predloge so se z vsemi važnimi konsekvencami glasile v tem zmislu. Gosposka zbornica pa ravno tu — posebno z ozirov na mnoge v Avstriji po opravkih se mudeče ogrske trgovce — ni odnehala, in tako je prišlo do sedaj veljavne določbe § 153, št. 3, po kateri je v teh slučajih obdačiti le v tuzemstvu zaslužene dohodke. Edina, iz zakona vidna, za prizadete pa nikakor nevažna zmaga gosposke zbornice!

III. Za domačina je pred vsem važno, da je novela odpravila dva »privilegia odiosa«, katerih je bil deležen po starem zakonu. Padla je prejšnja določba § 153. št. 1, *lit. b*, po kateri je bil Avstrijec, bivajoč v inozemstvu, podvržen dohodnini ne samo, kakor tujec v tem slučaju, s tzv. pridržanimi, marveč z vsemi dohodki avstrijskega izvora.²⁰⁾ Pogojna oprostitev tujih dohodkov pa, s katero smo se pečali pod II. in ki je veljala prej samo za tujce, se je raztegnila tudi na domačina. Z malo izjemo, o kateri nam bo še govoriti, veljala bodo tedaj zanj ista načela²¹⁾, kakor za tujca, namreč: obdačili ga bomo — izvzemši

²⁰⁾ Prim. zgoraj I, zadnji odstavek.

²¹⁾ To je sedaj v zakonu tudi formalno izraženo: § 153. ni več razdeljen v en odstavek za domačine in enega za tujce. — Zistematični pogrešek tega spisa je, da navedem ta značilni stavek še le tu — marsikatera točka se je pa dala sintentičnim potom bolj osvetliti — torej sit venia!

eventualno prejemke iz tujih zemljišč etc.²²⁾ — z vsemi dohodki, ako ima v tuzemstvu svoje domovališče ali pa biva tu več kot eno leto; če se je pa trajno izselil, bo zavezan dohodnini le s »pridržanimi«, in ako se vrne v domovino za manj kot eno leto zaradi pridobitka, tudi s tu pridobljenimi dohodki. Samo tisti domačini, ki bivajo v inozemstvu kot eksponirani c. kr. uradniki, n. pr. kot carinski organi i. t. d. ali pa v diplomatični in konzularni službi, bodo po novi določbi (§ 153. št. 1, 2. odst.) obdačeni z vsemi dohodki; kolikor so pa njih dohodki podvrženi že v inozemstvu »primerni«²³⁾ obdačbi, odpade davčna dolžnost pri nas.

Pomen in vrednost vseh teh določb — razen zadnje — sta razvidna že iz zgoraj pod II. rečenega. K poslednji je pripomniti le, da uživajo diplomatje in konzularni funkcionarji v tujih državah, kjer službujejo, že po mednarodnem pravu²⁴⁾ gotove davčne prostosti, da je torej popolnoma pravilno, če jih v tej meri in za čas službovanja v inozemstvu pritegne domača država. Ne da se nikakor opravičiti, da bi ravno ti — večkrat zelo premožni — gospodje ostali popolnoma neobdačeni.²⁵⁾

Reform obdačenja domačinov je tudi v ostalem vseskozi odobravati. Kakoršne so danes razmere, je res težko reči, zakaj da bi bili domačini v primeri s tujci toliko na slabšem, kakor so bili po starem zakonu. Če pridenem še, da gre novela v tem oziru celo dalje, nego marsikateri nemški zakon — večina teh stavi izseljenega domačina vsaj še za eno ali dve leti v eno vrsto z ostalimi — povedal sem, mislim, vsaj vse glavne točke, ki jih je navesti o reformiranem § 153. zak. o oseb. davkih.

²²⁾ Zgor. pod II. A, omenjene pogojne in brezpogojne izjeme.

²³⁾ Ne „jednakovrstni“, prim. član 1, IV, št. 2 izv. predpisa.

²⁴⁾ Prim. § 154. št. 3 in 4 zak. o oseb. davkih.

²⁵⁾ Svoječasni poskus fin. uprave, uveljaviti v teh slučajih fiktivni tuzemski domicil v zmislu c. pr. reda se ni posrečil, prim. razs. uprav. sod. Budw. št. 13.929 ex 1900.

